

IZVJEŠTAJ O POSLOVANJU ZA 2018. GODINU

Podgorica, mart 2019.

S A D R Ź A J

1. UVOD
2. OSNOVNI PODACI O DRUŠTVU
3. MISIJA I VIZIJA DRUŠTVA
4. POLITIKA PREDUZEĆA AERODROMI CRNE GORE AD
5. REALIZACIJA POSLOVNE POLITIKE DRUŠTVA U 2017. GODINI
6. KOMERCIJALNA POLITIKA
7. FINANSIJSKA POLITIKA
8. PLAN JAVNIH NABAVKI I NJEGOVA REALIZACIJA
9. ADMINISTRATIVNI KAPACITETI I UPRAVLJANJE LJUDSKIM RESURSIMA
10. SIGURNOST I BEZBIJEDNOST
11. PLANIRANI BUDUĆI RAZVOJ
12. REZIME

1. UVOD

JP Aerodromi Crne Gore osnovano je 1999. godine. Od 2003. godine, rukovodi međunoraodnim aerodromima u Podgorici i Tivtu, koji su do tada bili u vlasništvu JAT-a.

Od samog osnivanja, društvo je konstantno napredovalo i raslo, što se ogleda u stalnom infrastrukturnom razvoju, porastu saobraćaja u smislu povećanja broja putnika, operacija vazduhoplova i destinacija sa kojima su crnogorski aerodromi povezani, te u stabilnom finansijskom poslovanju oličenom u pozitivnom poslovnim rezultatu na kraju svake finansijske godine.

U cilju dugoročnog definisanja razvoja i infrastrukturnih aktivnosti, 2006. godine usvojen je Master plan razvoja aerodromskog preduzeća za period do 2023. godine.

Iste godine otvorena je nova terminalna zgrada na Aerodromu Podgorica i rekonstruisana terminalna zgrada na Aerodromu Tivat.

2007. godine Aerodrom Podgorica, je, od strane ACI (Airports Council International) – svjetske organizacije koja predstavlja aerodrome, proglašen za najbolji aerodrom do 1 milion putnika.

Imajući u vidu promjenu trendova na globalnom nivou, koja se odnosi na avio saobraćaj, te potrebe vazduhoplovne industrije i putnika kao krajnjih korisnika vazduhoplovnih usluga, 2011. godine, od strane Vlade Crne Gore usvojen je novi Master plan razvoja Aerodroma Crne Gore do 2030. godine, kao revizija već postojećeg. Pored navedenog srateškog dokumenta, 2013. godine usvojena je i državna studija lokacije za Aerodrom Tivat, kojom su stvorene pretpostavke za dalji infrastrukturni razvoj ove vazdušne luke.

2013. godine, odlukom Vlade Crne Gore, osnovano je jednočlano akcionarsko društvo za uslužne djelatnosti u vazdušnom saobraćaju "Aerodromi Crne Gore", koje u tom obliku posluje i danas.

Prilikom transformacije Društva iz javnog preduzeća u akcionarsko društvo, od strane renomirane konsultantske kuće KPMG urađena je i procjena vrijednosti imovine, i ista je na dan 31.10.2012. godine iznosila 101,5 miliona eura, a koja je, imajući u vidu performanse preduzeća i poslovne pokazatelje narasla.

2. OSNOVNI PODACI O DRUŠTVU

Akcionarsko društvo za uslužne djelatnosti u vazdušnom saobraćaju "Aerodromi Crne Gore" osnovano je kao jednočlano akcionarsko društvo na neodređeno vrijeme u cilju obavljanja privredne djelatnosti.

Vlada Crne Gore je jedini osnivač i vlasnik Društva.

Društvo posluje pod nazivom: Akcionarsko društvo za uslužne djelatnosti u vazdušnom saobraćaju „Aerodromi Crne Gore“.

Skraćeni nazivi Društva glasi: „Aerodromi Crne Gore“AD.

Sjedište Društva je u Podgorici, Aerodrom Podgorica.

Pretežna djelatnost Društva je uslužna djelatnost u vazdušnom saobraćaju koja obuhvata:

- aktivnosti u vezi sa prevozom putnika, životinja ili robe vazdušnim putem;
- kontrolu aerodroma i vazdušnog saobraćaja;
- rad zemaljske službe na aerodromu i dr.;
- protivpožarnu zaštitu i odbranu na aerodromu.

Društvo obavlja djelatnost na cijeloj teritoriji Crne Gore u skladu sa zakonom i drugim propisima.

Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta bliže su utvrđeni nazivi organizacionih djelova, radna mjesta i potreban broj izvršilaca, vrsta i stepen stručne spreme, radno iskustvo, posebni uslovi koje izvršioci moraju ispunjavati u skladu sa zakonom, poslovi sa posebnim ovlašćenjima i odgovornostima i druga pitanja od značaja za unutrašnju organizaciju i uspješnije obavljanje poslova iz djelatnosti Društva.

Pravilnik o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta donosi Odbor direktora.

Vlada Crne Gore kao osnivač ima ovlašćenje skupštine akcionara u skladu sa zakonom.

Ostali organi Društva su:

- Odbor direktora;
- Izvršni direktor;
- Sekretar.

Odbor direktora je organ upravljanja i rukovođenja Društva čije odluke izvršavaju Izvršni direktor i Sekretar.

Sredstva za rad Društva obezbjeđuju se iz sredstava ostvarenih pružanjem usluga iz okvira djelatnosti Društva i drugih izvora u skladu sa zakonom.

Društvo vodi računovodstvo i priprema godišnje i periodične finansijske izvještaje i iskaze u skladu sa zakonom.

Društvo obrazuje fondove i rezerve u skladu sa zakonom i potrebama poslovanja i razvoja Društva.

Osnivač odlučuje o obrazovanju fondova i rezervi koje nijesu obavezne po zakonu.

3. MISIJA I VIZIJA DRUŠTVA

Misija Društva ogleda se u obezbjeđivanju sigurnih, bezbjednih, visoko kvalitetnih i troškovno—efikasnih usluga i infrastrukture u avio saobraćaju, koji doprinose osnaživanju društvenog i ekonomskog prosperiteta države Crne Gore.

Obezbijediti održive, sigurne, bezbjedne i ekološki prihvatljive operacije aerodmskog poslovanja na crnogorskim aerodromima. Obezbijediti modernu i efikasnu aerodromsku infrastrukturu i visoko-kvalitetnu uslugu. Obezbijediti ekspanziju i unapređivanje uz integrisani razvoj sa drugim vidovima saobraćaja. Obezbijediti angažman talentovanog i motivisanog tima zaposlenih.

4. POLITIKA PREDUZEĆA AERODROMI CRNE GORE AD

Vodeći principi

Bezbjednost i Sigurnost

Bezbjednost i sigurnost naših klijenata i osoblja je okosnica našeg biznisa.

Životna sredina

Planiranje i sprovođenje mjera očuvanja životne sredine u skladu sa standardima ekološke države i najboljem iskustvu branše.

Poslodavac za primjer

Odnos prema zaposlenima - na jednak način, čuvanjem njihovog dostojanstva uz stalan rast životnog standarda.

Partnerski odnosi i lojalnost

Otvorena, konstruktivna i nediskriminatorna saradnja sa svim partnerima i državnim subjektima.

Odgovorno upravljanje cjelokupnom imovinom

Svijest o visokoj ličnoj odgovornosti za osmišljen, produktivan razvoj i uspješan finansijski menadžment.

Ekonomski razvoj

Podsticaj ekonomskom razvoju šire regije oko oba aerodroma i države Crne Gore.

5. REALIZACIJA POSLOVNE POLITIKE DRUŠTVA U 2017. GODINI

Poslovnu 2018. godina u kompaniji Aerodromi Crne Gore AD, obilježilo je:

- unapređenje kvaliteta opsluživanja putnika i vazduhoplova;
- pozitivan finansijski rezultat;
- rast obima saobraćaja;
- dolazak novih avio kompanija i razvoj novih tržišta;
- praćenje međunarodnih standarda i preporučene prakse iz oblasti vazdušnog saobraćaja i njihovo implementiranje u svakodnevnom poslovanju;
- proaktivan pristup u smislu privlačenja novih kompanija i razvoju novih destinacija;
- izgradnja novog terminala za odlazeće putnike na Aerodromu Tivat i uspješno sprovođenje pripremnih radnji za izgradnju privremenih objekata na Aerodromu Podgorica.

Aerodromi Crne Gore AD je poslovanje i u 2018-oj godini završilo sa ostvarenim profitom, koji prije oporezivanja iznosi 10,045,190 eura, i za 95 % je veći u odnosu na 2017. godinu.

2018. godina, u smislu saobraćajnih pokazatelja, bila je rekordna za Aerodrome Crne Gore AD. Opsluženo je 14.775 vazduhoplova, što predstavlja rast od 6% u odnosu na prethodnu godinu, koji je pratio i rast u broju opsluženih putnika. Opsluženo je 2.454.524 putnika, što predstavlja rast od 12% u odnosu na 2017. godinu.

Na Aerodromu Podgorica, u periodu 01. januar – 31. decembar 2018 godine, opsluženo je 7.959 vazduhoplova, što čini 6% više u odnosu na isti period prošle godine i 1.208.525 putnika što, upoređujući sa prethodnom godinom, predstavlja rast od 15%.

Kada je u pitanju Aerodrom Tivat, u 2018. godini opsluženo je 6.815 vazduhoplova i 1.245.999 putnika. Upoređujući navedene podatke sa istim periodom prethodne godine, zabilježen je rast od 8% kada su vazduhoplovi u pitanju i 10% u broju opsluženih putnika.

Drugu godinu za redom, oba aerodroma su premašila cifru od milion putnika, u Tivtu u septembru, a u Podgorici u oktobru 2018. godine.

U 2018. godini, saobraćaj sa crnogorskih aerodroma se odvijao prema 30-ak država i 68 destinacija. U odnosu na 2018. godinu, Crna Gora je preko aerodroma u Podgorici i Tivtu povezana sa 14 novih destinacija: Minhenom, Lajpcigom, Štutgartom, Vroclavom, Geteborgom, Birmingemom, Nantom, Ajndhovenom, Lincom, Bakuom, Košicama, Popradom, Grodinom, i Brive La Gaillarde-om.

6. KOMERCIJALNA POLITIKA

Preduzeće „Aerodromi Crne Gore“ u toku 2018. godine svojom komercijalnom politikom nastojalo je da i dalje snažno utiče na rast saobraćaja na oba aerodroma, vodeći posebno računa o unapređenju saradnje sa avio kompanijama koje su već prisutne na crnogorskim vazдушnim lukama, kao i uspostavljanju saradnje sa drugim avio prevoznicima koji do sada nijesu koristili naše usluge.

Komercijalna politika je zasnovana na vrlo konkurentnom cjenovniku, koji je zajedno sa inoviranom podsticajnom šemom za 2018 godinu, značajno doprinio da dodje do povećanja saobraćaja od strane pojedinih avio kompanija, kao i da se uspostavi saradnja sa nekoliko novih, što je, zajedno sa drugim faktorima, doprinijelo značajnom rastu saobraćaja u 2018. godini, kao i jačanju konkurentnosti crnogorske turističke ponude.

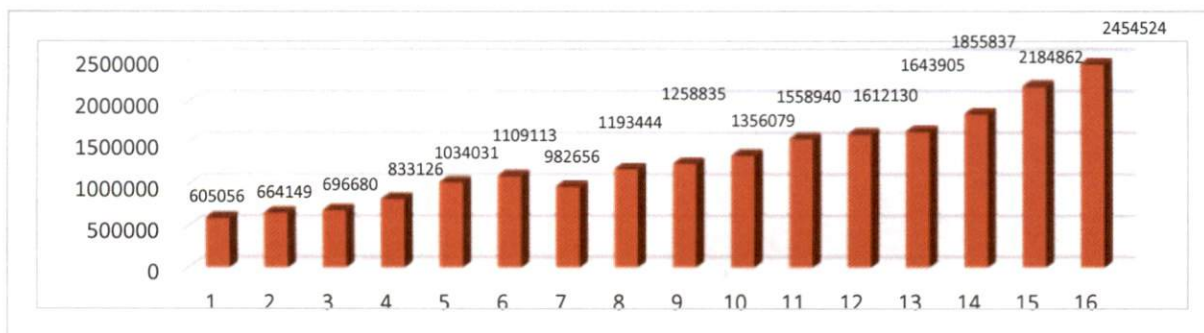
U cilju povećanja saobraćaja i poboljšanja avio dostupnosti Crne Gore, vođeni su razgovori sa brojnim avio kompanijama, što je u određenim slučajevima rezultiralo povećanjem saobraćaja od strane nekih već prisutnih, kao i otvaranjem novih ruta, od kojih su neke povezale Crnu Goru sa tržištima veoma bitnim za crnogorski turizam.

U odnosu na 2017. godinu, ka Aerodromu Podgorica je saobraćalo 8 novih avio-kompanija: Tui UK& Ireland, Braathens Aviation, Brussels Air, kao i kompanije čiji je predstavnik Fly Montenegro - Fan Air, Skyup, Air Alana, Rusline Air i Azerbaijan Air.

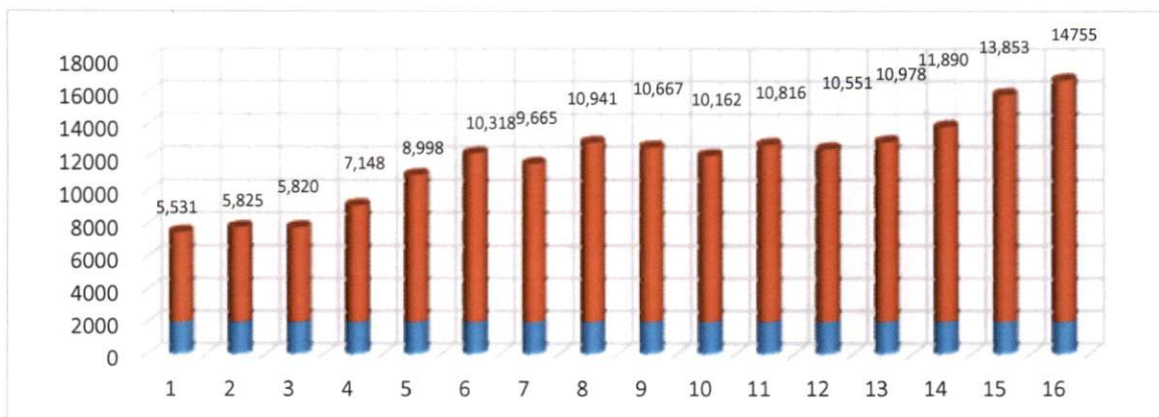
Takođe, osim novih avio kompanija sa kojima je uspostavljena saradnja u 2018. godini, uspostavljeni su i letovi ka novim destinacijama i to: Podgorica – Vroclav (Ryanair); Podgorica-Birmingham (Tui UK&Ireland); Podgorica-Linz (MGX); Podgorica-Košice (MGX), Podgorica-Poprad (MGX); Nant-Dubrovnik-Podgorica (TUI Belgium); Lile-Podgorica-Split (TUI Belgium), Tivat- Stuttgart (Eurowings); Tivat-Minhen (Eurowings); Tivat – Lajpcig (MGX); Tivat – Geteborg (Jet Time, Braathens Air); Lil-Tivat- Nant (Travel Service), Tivat-Ajdhoven (Tui Nederland), Tivat-Grodna (Belavia).

Protekla 2018. godina, bila je najuspješnija u istoriji preduzeća „Aerodromi Crne Gore“ AD i kada je u pitanju ostvareni promet putnika i kada je u pitanju promet aviona. Opsluženo je 2.454.524 putnika (rast od 12%, u odnosu na 2017. godinu) i 14.775 aviona (rast od 7% u odnosu na prethodnu godinu).

Promet putnika – 2003- 2018.godina

Promet vazduhoplova – 2003- 2018.godina

Takođe, u 2018. godini na oba aerodroma drugu godinu za redom je opsluženo više od po million putnika. Na Aerodromu Tivat, promet od million putnika ostvaren je sredinom septembra, a na Aerodromu Podgorica tokom oktobra prošle godine.

Posmatrano po aerodromima, na Aerodromu Podgorica opsluženo je 1.208.525 putnika što, predstavlja rast od 15% u odnosu na 2017. godinu i 7.959 vazduhoplova, što predstavlja rast od 6% u odnosu na 2017. godinu. Na Aerodromu Tivat opsluženo je: 1.245.999 putnika (rast od 10% u odnosu na prethodnu godinu) i 6.815 aviona (rast od 8% u odnosu na prethodnu godinu).

1. PROMET VAZDUHOPLOVA

AERODROMI CRNE GORE	2018	2017	INDEX	% UČEŠĆA 2018	% UČEŠĆA 2017
PODGORICA	7,915	7,509	106	53.73	54.28
TIVAT	6,816	6,324	108	46.27	45.72
UKUPNO	14,731	13,833	106	100%	100%

2.PROMET PUTNIKA

AERODROMI CRNE GORE	2018	2017	INDEX	% UČEŠĆA 2018	% UČEŠĆA 2017
PODGORICA	1,208,525	1,054,272	115	49.24	48.27
TIVAT	1,245,999	1,129,720	110	50.76	51.73
UKUPNO	2,454,524	2,183,992	112	100%	100%

Rast u prometu putnika ostvaren je na gotovo svim destinacijama, a 10 najvećih tržišta su: Rusija, Srbija, Turska, Njemačka, Italija, Ukrajina, Velika Britanija, Austrija, Francuska i Belgija. Značajan trend rasta broja putnika sa područja Zapadne Evrope koji je započeo 2016. godine, nastavljen je u 2017. i 2018. godini.

Značajan doprinos rastu saobraćaja, posebno na aerodromu Podgorica, imalo je i prisustvo nisko-budžetnih avio-kompanija, čije se učešće u ukupnom saobraćaju konstantno povećava.

Od 2013. godine, kada je počela saradnja sa avio-kompanijom Ryanair uvođenjem linije Podgorica - Brisel, nisko-budžetne avio kompanije su značajno povećale obim saobraćaja. U 2018 godini, tri nisko tarifne kompanije - Ryanair, Wizzair i EasyJet su povezivale Crnu Goru sa 13 destinacija, i obavile 991 let na kojima je prevezeno 330.654 putnika.

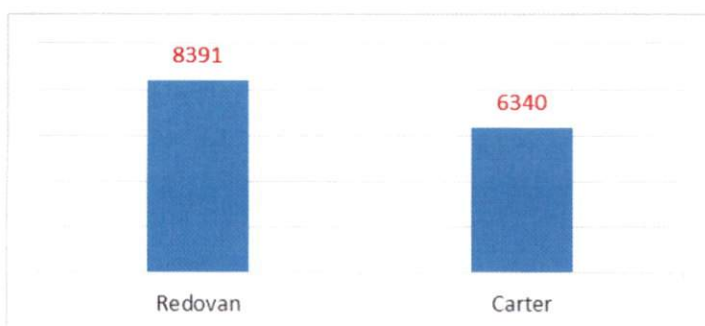
Ryanair je u toku ljetnje sezone 2018. godine uveo liniju Podgorica – Vroclav, a Wizz Air Podgorica – Katowice

Bitno je napomenuti da su osim tri navedene, usluge naših aerodroma koristile još četiri nisko-budžetne avio-kompanije: FlyDubai, Transavia, Eurowings i Norwegian. Za razliku od avio-kompanija Ryanair, Easy Jet i Wizz Air, saradnja sa ovim avio-kompanijama realizovana je bez marketinške podrške i odvijala se samo tokom ljetnjih mjeseci, osim u slučaju avio-kompanije Flydubai, koja je počela letove na Aerodromu Tivat 23. juna 2017 godine i saobraćala do kraja oktobra, a od 01. novembra do početka ljetnje sezone 2018. godine saobraćala ka Aerodromu Podgorica, da bi nakon toga, u ljetnjoj sezoni, letjela ka Aerodromu Tivat. Navedene kompanije su u 2018. godini ostvarile ukupno 231 let i prevezle 48.003 putnika.

Na nivou preduzeća, u 2018. godini, u ukupnom prometu vazduhoplova redovan saobraćaj je činio 57%, a čarter saobraćaj 43% ukupnog broja rotacija.

	REDOVAN SAOBRAĆAJ	% UČEŠĆA	ČARTER SAOBRAĆAJ	% UČEŠĆA
PODGORICA	5.209	35	2.706	18
TIVAT	3.182	22	3.634	25
UKUPNO	8.391	57	6.340	43

Graficki prikaz prometa vazduhoplova u redovnom i čarter saobraćaju

Kada je u pitanju promet vazduhoplova na Aerodromu Podgorica, redovni prevozioci učestvuju sa 66%, dok čarter letovi čine 34% ukupnog prometa vazduhoplova (generalna avijacija – 20% , čarter kompanije 14%).

Na Aerodromu Tivat, u ukupnom prometu vazduhoplova, redovan saobraćaj učestvuje sa 47%, a čarter saobraćaj sa 53% (generalna avijacija 22% a čarter kompanije 31%).

U ukupnom prometu putnika na nivou preduzeća u 2018. godini, redovan saobraćaj učestvuje sa 66%, a čarter saobraćaj sa 34%.

Na Aerodromu Podgorica, procenat putnika prevezenih u redovnom saobraćaju bio je 82%, u čarter saobraćaju 18%, dok je na Aerodromu Tivat procenat putnika u redovnom saobraćaju 50,2% a u čarter saobraćaju 49.8%.

	REDOVAN SAOBRAĆAJ	% UČEŠĆA	CARTER SAOBRAĆAJ	% UČEŠĆA
PODGORICA	992.070	40	213.696	9
TIVAT	625.992	26	613.702	25
UKUPNO	1.618.062	66	827.398	34

Grafički prikaz prometa putnika u redovnom i čarter saobraćaju

Analiza fizičkog obima saobraćaja na nivou Društva u 2018. godini

PROMET VAZDUHOPLOVA PO KOMPANIJAMA

KOMPANIJA	2018	2017	INDEX	% UČEŠĆA 2018	% UČEŠĆA 2017
	1	2	3 (1/2)	4	5
MONTENEGRO AIRLINES	3,905	3,497	112	26.51	25.28
AIR SERBIA	1,677	1,698	99	11.38	12.27
TURKISH AIRLINES	554	515	108	3.76	3.72
AEROFLOT	468	442	106	3.18	3.20
RYANAIR	444	394	113	3.01	2.85
WIZZ AIR	402	296	136	2.73	2.14
ADRIA AIRWAYS	360	283	127	2.44	2.05
AUSTRIAN AIRLINES	317	318	100	2.15	2.30
ROSSIYA AIRLINES	270	375	72	1.83	2.71
ALITALIA	261	277	94	1.77	2.00
GLOBUS LLC	261	266	98	1.77	1.92
POBEDA AIRLINES	211	115	183	1.43	0.83
URAL	153	124	123	1.04	0.90
BELAVIA	147	150	98	1.00	1.08
EASYJET	145	135	107	0.98	0.98
TUI AIRLINES BELGIUM	136	49	278	0.92	0.35
RED WINGS	134	122	110	0.91	0.88
JET TIME	128	77	166	0.87	0.56
ISARAIR AIRLINES	126	125	101	0.86	0.90
SIBERIA	119	120	99	0.81	0.87
FAN AIR	100	/	/	0.68	/
TRAVEL SERVICE PRAGUE A.S.	93	65	143	0.63	0.47
TUI UK & IRELAND	77	/	/	0.52	/
SMALL PLANET SPZOO	69	18	383	0.47	0.13
OSTALI	1,130	1,221	93	7.67	8.83
GENER. AVIJACIJA	3,044	3,151	97	20.66	22.78
UKUPNO	14,731	13,833	106	100%	100%

U ukupnom saobraćaju u 2018. godini na crnogorskim aerodromima učestvovalo je **56 avio kompanija**, od kojih 11 (jedanaest) u redovnom saobraćaju.

Sa oba aerodroma se saobraćalo ka ukupno 70 destinacija.

Najveće učešće u prometu vazduhoplova imali su Montenegro Airlines (26,51%), Air Serbia sa 11,38% učešća, dok je na trećem mjestu Turkish Airlines sa 3,76% učešća.

U poređenju sa prethodnom godinom, najveći rast u prometu vazduhoplova ostvarili su: Small Planet SPZOO (283% - mali uzorak), TUI Airlines Belgium (178%), Pobeda Airlines (83%), Jet Time (66%), Travel Service Prag (43%), Wizz Air (36%), i Adria Airways (27%).

Pad u prometu vazduhoplova ostvarile su sledeće avio kompanije: Rossiya Airlines (28%), Alitalia (6%), Belavia (2%), Globus LLC (2%), Air Serbia (1%) i Siberia (1%).

PROMET PUTNIKA PO KOMPANIJAMA

Kompanija	2018	2017	INDEX	% UČEŠĆA 2018	% UČEŠĆA 2017
	1	2	3 (1/2)	4	5
MONTENEGRO AIRLINES	613,649	539,014	114	25.00	24.68
AIR SERBIA	245,533	245,791	100	10.00	11.25
RYANAIR	150,194	133,758	112	6.12	6.12
WIZZ AIR	134,266	86,846	155	5.47	3.98
TURKISH AIRLINES	133,308	106,071	126	5.43	4.86
AEROFLOT	113,188	113,990	99	4.61	5.22
ROSSIYA AIRLINES	85,541	116,176	74	3.49	5.32
GLOBUS LLC	80,820	76,747	105	3.29	3.51
POBEDA AIRLINES	77,778	42,051	185	3.17	1.93
URAL	61,153	35,518	172	2.49	1.63
AUSTRIAN AIRLINES	53,563	56,477	95	2.18	2.59
RED WINGS	49,264	39,068	126	2.01	1.79
EASYJET	46,194	43,983	105	1.88	2.01
ADRIA AIRWAYS	42,727	30,333	141	1.74	1.39
ISARAIR AIRLINES	37,259	36,727	101	1.52	1.68
BELAVIA	36,048	38,114	95	1.47	1.75
SIBERIA	33,116	32,247	103	1.35	1.48
JET TIME	32,867	20,957	157	1.34	0.96
TUI AIRLINES BELGIUM	31,625	9,203	344	1.29	0.42
FAN AIR	30,069	/	/	1.23	/
ALITALIA	29,334	28,708	102	1.20	1.31
SMALL PLANET SPZOO	26,716	7,221	370	1.09	0.33
TRAVEL SERVICE PRAGUE A.S.	26,257	19,432	135	1.07	0.89
TUI UK & IRELAND	24,804	/	/	1.01	/
OSTALI	250,256	316,520	79	10.20	14.49
GENER. AVIJACIJA	8,995	9,040	100	0.37	0.41
UKUPNO	2,454,524	2,183,992	112	100%	100%

U prometu putnika, procentualno najveće učešće su imali Montenegro Airlines (25%), Air Serbia (10%), Ryanair (6,12%), Wizz Air (5,47%) i Turkish Airlines (5,43%).

Rast u prometu putnika, posmatrano u odnosu na isti period prethodne godine ostvarili su Dmall Planet (270%), TUI Airlines Belgium (244%), Pobeda Airlines (85%), Ural (72%), Jet Time (57%), Wizz Air (55%) i Adria Airways (41%).

Pad u prevozu putnika ostvarile su sledeće avio kompanija: Rossiya Airlines (26%), Austrian Airlines (5%), Belavia (5%) i Aeroflot (1%).

PROMET PUTNIKA PO DRŽAVAMA U 2018. GODINI NA NIVOU DRUŠTVA

DRŽAVA	2018	2017	INDEX	% UČEŠĆA 2018.	% UČEŠĆA 2017.
RUSIJA	625,388	642,987	97	25.48	29.44
SRBIJA	527,513	510,600	103	21.49	23.38
NJEMAČKA	142,402	104,586	136	5.80	4.79
TURSKA	133,364	106,071	126	5.43	4.86
VELIKA BRITANIJA	115,223	87,300	132	4.69	4.00
ITALIJA	94,710	91,803	103	3.86	4.20
FRANCUSKA	90,442	73,205	124	3.68	3.35
UKRAINA	88,673	87,711	101	3.61	4.02
AUSTRIJA	83,983	81,618	103	3.42	3.74
POLJSKA	79,927	28,398	281	3.26	1.30
SLOVENIJA	61,418	49,947	123	2.50	2.29
ŠVEDSKA	55,231	34,818	159	2.25	1.59
BELGIJA	53,288	52,990	101	2.17	2.43
MAĐARSKA	51,747	25,240	205	2.11	1.16
IZRAEL	46,147	42,445	109	1.88	1.94
BJELORUSIJA	36,086	38,184	95	1.47	1.75
ŠVAJCARSKA	35,533	29,257	121	1.45	1.34
ČEŠKA	22,973	21,724	106	0.94	0.99
OSTALI	101,481	66,068	154	4.13	3.03
G.A.	8,995	9,040	100	0.37	0.41
UKUPNO	2,454,524	2,183,992	112	100	100

Dominantna tržišta su Ruska Federacija i Republika Srbija, sa kojima se obavi oko 47% ukupnog prometa putnika na našim aerodromima sa napomenom da taj se procenat učešća u poslednje dvije godine smanjuje, iz razloga rasta učešća u prometu putnika sa zemljama zapadne i srednje Evrope.

AERODROM PODGORICA

U 2018. godini na Aerodromu Podgorica opsluženo je 1.208.525 putnika (rast od 14,6% u odnosu na isti period 2017. godine), i 7.915 vazduhoplova (rast od 5,4% u odnosu na 2017. godinu).

U navedenom periodu na Aerodromu Podgorica saobraćale su 32 avio kompanije, od čega osam u redovnom saobraćaju. Među njima su i 2 nove avio-kompanije: TUI Airlines Belgium i TUI UK & Ireland.

Sa podgoričkog aerodroma se saobraćalo na više od 40 destinacija.

Avio kompanije sa najvećim učešćem u broju prevezenih putnika i operacija vazduhoplovim su Montenegro Airlines, Air Serbia, Ryanair, Turkish Airlines, Ryanair i Wizz Air.

PROMET VAZDUHOPLOVA PO KOMPANIJAMA - AP PODGORICA

KOMPANIJA	2018	2017	INDEX	% UČEŠĆA 2018	% UČEŠĆA 2017
	1	2	3 (1/2)	4	5
MONTENEGRO AIRLINES	2,294	2,229	103	28.98	29.68
AIR SERBIA	1,037	1,042	100	13.10	13.88
TURKISH AIRLINES	554	515	108	7.00	6.86
RYANAIR	444	394	113	5.61	5.25
WIZZ AIR	402	296	136	5.08	3.94
ADRIA AIRWAYS	360	279	129	4.55	3.72
AUSTRIAN AIRLINES	317	317	100	4.01	4.22
ALITALIA	261	277	94	3.30	3.69
LOT POLISH AIRLINES	159	26	612	2.01	0.35
TUI AIRLINES BELGIUM	92	/	/	1.16	/
ROSSIYA AIRLINES	89	144	62	1.12	1.92
TUI UK & IRELAND	77	/	/	0.97	/
TRAVEL SERVICE PRAGUE A.S.	46	38	121	0.58	0.51
OSTALI	250	279	90	3.16	3.72
GENER. AVIJACIJA	1,533	1,673	92	19.37	22.28
UKUPNO	7,915	7,509	105	100%	100%

PROMET PUTNIKA PO KOMPANIJAMA - AP PODGORICA

KOMPANIJA	2018	2017	INDEX	% UČEŠĆA 2018	% UČEŠĆA 2017
	1	2	3 (1/2)	4	5
MONTENEGRO AIRLINES	348,541	327,275	106	28.84	31.04
AIR SERBIA	155,212	153,035	101	12.84	14.52
RYANAIR	150,194	133,758	112	12.43	12.69
WIZZ AIR	134,266	86,846	155	11.11	8.24
TURKISH AIRLINES	133,308	106,071	126	11.03	10.06
AUSTRIAN AIRLINES	53,563	56,309	95	4.43	5.34
ADRIA AIRWAYS	42,727	30,051	142	3.54	2.85
ROSSIYA AIRLINES	31,263	50,282	62	2.59	4.77
ALITALIA	29,334	28,708	102	2.43	2.72
TUI UK & IRELAND	24,804	/	/	2.05	/
TUI AIRLINES BELGIUM	21,984	/	/	1.82	/
LOT POLISH AIRLINES	21,050	3,903	539	1.74	0.37
TRAVEL SERVICE PRAGUE A.S.	13,212	11,892	111	1.09	1.13
OSTALI	46,674	63,818	73	3.86	6.05
GENER. AVIJACIJA	2,393	2,324	103	0.20	0.22
UKUPNO	1,208,525	1,054,272	115	100%	100%

Avio kompanije koje su u 2018. godini na Aerodromu Podgorica ostvarile najveći rast u prometu putnika, u odnosu na prethodnu godinu su LOT Polish (439%), Wizz Air (55%), Adria Airways (42%), Turkish Airlines (26%) i Ryanair (12%).

Avio kompanije koje su u prvih jedanaest mjeseci 2018. godine na Aerodromu Podgorica ostvarile pad u prometu putnika, u odnosu na isti period prethodne godine su Rossya Airlines (38%) i Austrian Airlines (5%).

PROMET PUTNIKA PO DRŽAVAMA – AERODROM PODGORICA

DRŽAVA	BROJ PUTNIKA	UČEŠĆA
SRBIJA	300,861	24.9
TURSKA	133,402	11.0
RUSKA FEDERACIJA	40,217	3.3
AUSTRIJA	83,889	6.9
ITALIJA	91,145	7.5
NJEMACKA	107,549	8.9
SVAJCARSKA	29,174	2.4
FRANCUSKA	54,570	4.5
SLOVENIJA	61,420	5.1
MADJARSKA	51,747	4.3
VELIKA BRITANIJA	61,611	5.1
BELGIJA	37,314	3.1
UKRAJINA	3,010	0.2
DANSKA	6,560	0.5
GRCKA	5,738	0.5
SVEDSKA	34,147	2.8
BIH/UAE	475	0.04
POLJSKA	59,907	5.0
SLOVACKA	7,607	0.6
CESKA REPUBLIKA	22,974	1.9
IZRAEL	5,994	0.5
HRVATSKA	3,888	0.3
LITVANIJA	1,054	0.1
OSTALI	1,513	0.1
G.A.	2,759	0.2
UKUPNO:	1,208,525	100

AERODROM TIVAT

U 2018. godini na Aerodromu Tivat opsluženo je 1.245.999 putnika (rast od 10,3% u odnosu na 2017. godinu) i 6.816 vazduhoplova (rast od 7,7% u odnosu na 2017. godinu).

U navedenom periodu na Aerodromu Tivat saobraćale su 42 avio kompanije, od čega pet u redovnom saobraćaju. Među njima su i 3 nove avio kompanije: Small Planet SPZOO, Brisel Airlines i Braathens Regional Aviation.

Sa tivatskog aerodroma se saobraćalo na više od 40 destinacija.

Avio kompanije sa najvećim učešćem u broju prevezenih putnika i operacija vazduhoplovima u 2018. godini su Montenegro Airlines, Aeroflot, Air Serbia, Globus, Rossiya Airlines, Pobeda Airlines i Easy Jet.

PROMET VAZDUHOPLOVA PO KOMPANIJAMA - AP TIVAT

KOMPANIJA	2018	2017	INDEX	% UČEŠĆA 2018	% UČEŠĆA 2017
	1	2	3 (1/2)	4	5
MONTENEGRO AIRLINES	1,611	1,268	127	23.64	20.05
AIR SERBIA	640	656	98	9.39	10.37
AEROFLOT	461	433	106	6.76	6.85
GLOBUS	260	265	98	3.81	4.19
POBEDA AIRLINES	210	115	183	3.08	1.82
ROSSIYA AIRLINES	181	231	78	2.66	3.65
BELAVIA	147	150	98	2.16	2.37
EASYJET	145	135	107	2.13	2.13
URAL	139	124	112	2.04	1.96
RED WINGS	134	122	110	1.97	1.93
JET TIME	128	77	166	1.88	1.22
ISRAIR AIRLINES	124	80	155	1.82	1.27
SIBERIA	119	120	99	1.75	1.90
FAN AIR	97	/	/	1.42	/
BRAVO AIRWAYS	83	63	132	1.22	1.00
OSTALI	826	1,007	82	12.12	15.92
GENER. AVIJACIJA	1,511	1,478	102	22.17	23.37
UKUPNO	6,816	6,324	108	100%	100%

PROMET PUTNIKA PO KOMPANIJAMA - AP TIVAT

KOMPANIJA	2018	2017	INDEX	% UČEŠĆA 2018	% UČEŠĆA 2017
	1	2	3 (1/2)	4	5
MONTENEGRO AIRLINES	265,108	211,739	125	21.28	18.74
AEROFLOT	112,507	112,202	100	9.03	9.93
AIR SERBIA	90,321	92,756	97	7.25	8.21
GLOBUS	80,647	76,434	106	6.47	6.77
POBEDA AIRLINES	77,409	42,051	184	6.21	3.72
URAL	55,044	35,518	155	4.42	3.14
ROSSIYA AIRLINES	54,278	65,894	82	4.36	5.83
RED WINGS	49,264	39,068	126	3.95	3.46
EASYJET	46,194	43,983	105	3.71	3.89
ISRAIR AIRLINES	36,768	23,763	155	2.95	2.10
BELAVIA	36,048	38,114	95	2.89	3.37
SIBERIA	33,116	32,247	103	2.66	2.85
JET TIME	32,867	20,957	157	2.64	1.86
FAN AIR	29,558	/	/	2.37	/
BRAVO AIRWAYS	21,862	12,988	168	1.75	1.15
OSTALI	218,406	275,290	79	17.53	24.37
GENER. AVIJACIJA	6,602	6,716	98	0.53	0.59
UKUPNO	1,245,999	1,129,720	110	100%	100%

Avio kompanije koje su u prvih jedanaest mjeseci 2018. godine na Aerodromu Tivat ostvarile rast u prometu putnika, u odnosu na isti period prethodne godine Pobeda Airlines (84%), Bravo Airways (68%), Jet Time (57%), Israair (55%), Ural (55%), Red Wings (26%), Montenegro Airlines (25%) itd.

Avio kompanije koje su u prvih jedanaest mjeseci 2018. godine na Aerodromu Tivat ostvarile pad u prometu putnika, u odnosu na isti period prethodne godine su Rossya Airlines (18%), Belavia (5%) i Air serbia (3%).

PROMET PUTNIKA PO DRŽAVAMA – AERODROM TIVAT

DRŽAVA	BROJ PUTNIKA	UČEŠĆA
RUSIJA	585171	46,96
SRBIJA	226657	18,19
UKRAJINA	85663	6,88
VELIKA BRITANIJA	53612	4,30
IZRAEL	40153	3,22
BJELORUSIJA	36048	2,89
FRANCUSKA	35930	2,88
NJEMAČKA	34853	2,80
ŠVEDSKA	21084	1,69
POLJSKA	20020	1,61
BELGIJA	15974	1,28
NORVEŠKA	13158	1,06
DANSKA	11733	0,94
UJ.AR.EMIRATI	9554	0,77
FINSKA	9255	0,74
LITVANIJA	8585	0,69
OSTALO	38549	3,09
UKUPNO:	1245999	100,00

Neavijacijski prihodi

Kao značajan dio ukupne komercijalne politike, i bitan dio ukupnih prihoda preduzeća, treba navesti neavijacijske komercijalne djelatnosti i prihode po tom osnovu.

Prihodi po ovom osnovu predstavljaju značajnu stavku u ukupnim prihodima, i pojedinačno posmatrano u 2018. godini iznosili su:

DUTY FREE	2,180,719.90
UGOSTITELJSTVO	621,343.29
PRIHODI OD ZAKUPA	407,344.39
PRIHODI OD PARKINGA ZA AUTOMOBILE	270,797.19
BIZNIS PUTNICI, VIP SALONI, VIP PROLAZI	212,742.26
PRIHODI OD NAKNADA ZA KORIŠĆENJE PLATFORME - JUGOPETROL	206,517.02
NAKNADNO NAPLAĆENA POTRAŽIVANJA MA	192,000.00
CARGO MAGACIN	161,376.38
REFUNDACIJE STRUJE, VODE, PAUSALI	156,091.16
PRIHODI OD REKLAMNIH PANOJA	126,500.70
OTPIS OBAVEZE-POREZ NA DOBIT IZ 2017	65,867.34
KETERING	54,554.80
OSTALI PRIHODI	48,084.99
SKOLSKI CENTAR	20,617.00
PRIHOD PO OSNOVU NAKNADE ŠTETE	10,343.53
UKUPNO	4,734,899.95

U odnosu na 2017. godinu neavijacijski prihodi su se povećali za 3%.

7. FINANSIJSKA POLITIKA

Poslovnu 2018. godinu u preduzeću Aerodromi Crne Gore AD obilježili su kontinuirano unapređivanje kvaliteta opsluživanja putnika i vazduhoplova branši, rast obima saobraćaja i pozitivan finansijski rezultat, čime se na najbolji način potvrđuje ispravnost i uspješnost poslovne politike preduzeća.

Sve to omogućava da se u kontinuitetu uspješno ostvaruju poslovni ciljevi, a to su obezbjeđivanje sigurnih, bezbjednih, visoko kvalitetnih i troškovno efikasnih usluga i infrastrukture u avio saobraćaju, koji doprinose osnaživanju društvenog i ekonomskog prosperiteta države Crne Gore.

Prihodi

Ukupni prihodi preduzeća u 2018-oj godini su za 9% veći u odnosu na 2017-u godinu.

Ukupni prihodi

OPIS	REALIZACIJA		INDEX	% UČEŠĆA	
	2018	2017		2018	2017
I UKUPAN PRIHOD (1+2)	37,446,157	34,248,737	109	100 %	100 %
1.AVIJACIJSKI PRIHODI	32,711,258	29,631,428	110	87.36	86.52
2. NEAVIJACIJSKI PRIHODI	4,734,899	4,617,309	103	12.64	13.48

Rashodi

Poslovni rashodi preduzeća u 2018-oj godini smanjeni su za 6% u odnosu na 2017. godinu i iznosili su 27.234.436 eura. Na smanjenje rashoda dominantno je uticalo: smanjenje troškova ispravke vrijednosti potraživanja – zbog utuženja Montenegro Airlines-a koje ove godine nismo imali, a prošloj godini su navedeni troškovi iznosili od 8.462.593 eura. Ostale stavke su koje čine ukupne rashode preduzeća su porasle, prije svega zbog rasta troškova zarada za 3.340.268 eura - zbog povećanja broja zaposlenih, prije svih sezonskih radnika, i rasta ostalih poslovnih rashoda za 832.465 eura.

Ukupni rashodi

OPIS	REALIZACIJA		INDEX	% UČEŠĆA	
	2018	2017		2018	2017
II UK. RASHOD (1+2+3+4)	27,234,436	29,015,964	94	100 %	100 %
1.Tr. mater.i el. energije	1,189,876	990,234	120	4.37	3.41
2. Ostali posl. rashodi	6,176,561	3,296,557	187	22.68	11.36
3.Zarade i ost. lična prim.	17,242,794	13,902,526	124	63.31	47.91
4.Amortizacija	2,477,791	2,312,940	107	9.10	7.97
5. Ostali Rashodi	147,414	8,513,707	2	0.54	29.34

Profit prije oporezivanja

OPIS	REALIZACIJA		INDEX
	2018	2017	
PROFIT/GUBITAK PRIJE OPOREZIVANJA	10,045,190	5,156,772	195
UKUPAN PRIHOD	37,521,171	34,461,406	109
UKUPAN RASHOD	27,475,981	29,304,634	94

Ostvareni profit prije oporezivanja u 2018. godini iznosi 10,045,190 eura, i za 95 % je veći u poređenju sa prethodnom godinom.

Uspješnom finansijskom politikom Aerodromi Crne Gore AD i u toku 2017. godine, obezbijedena je:

- kontinuirana investiciona aktivnost, finansirana iz sopstvenih sredstava;
- redovno izmirivanje prispjelih obaveza prema dobavljačima i državnom budžetu;

- redovna isplata ličnih primanja zaposlenim i doprinosa i poreza po osnovu istih;
- redovna otplata anuiteta po kreditu EBRD-u, kao i otplata kamate EIB-u;
- redovno održavanje objekata i aerodromske opreme;
- stalna likvidnost preduzeća i
- otpočet nov ciklus investicija.

Finansijski pokazatelji

POKAZATELJI LIKVIDNOSTI	Opšti ratio likvidnosti (kratkotrajna imovina/ kratkoročne obaveze) standard je 2:1	BS	015/116	11.85	6.80
	Racio reducirane(ubrzane) likvidnosti (novac+potraživanja od kupaca)/kratkoročne obaveze standard je 1:1	BS	(015-016-022) /116	11.62	6.64
	Racio trenutne likvidnosti (novac/kratkoročne obaveze)	BS	021/116	7.19	3.41
	Neto obrtna sredstva (obrotna sredstva-kratkoročne obaveze)	BS	015-116	27,932,374.00	21,490,599.00
POKAZATELJI POSLOVNE AKTIVNOSTI	Koeficijent obrta kupaca (prihodi od prodaje/prosječan saldo kupaca) <i>Ovde nisu uključena potraživanja od Montenegro Airlines za koja imamo izvršne presude i za koja je potpisan sporazum o plaćanju u ratama - ova potraživanja knjižena na 034-dugor.kredit</i>			1.70	2.02
	prosječno vrijeme naplate potraživanja 365/koeficijent obrta kupaca			215	181
	Koeficijent obrta kupaca (isključena potraživanja od			61.05	12.65

	Montenegro Airlines sa konta 202)				
	prosječno vrijeme naplate potraživanja-isključena potraživ.od Montenegro Airlines 365/koeficijent obrta kupaca			6	29
	Koeficijent obrta dobavljača (vrijednost godišnjih nabavki roba i materijala/prosječan saldo dobavljača			22.12	22.90
	prosječno vrijeme plaćanja obaveza 365/koeficijent obrta dobavljača			16	16
	Koeficijent obrta obrtnih sredstava (ukupni poslovni prihodi/prosječna obrtna sredstva)			1.33	1.43
	Koeficijent obrta stalnih sredstava (ukupni poslovni prihodi/prosječna stalna sredstva)			0.39	0.36
POKAZATELJI ZADUŽENOSTI I FINANSIJSKE STABILNOSTI	Koeficijent finansijske stabilnosti (stalna imovina / (osnovni kapital+ dugoročne obaveze); standard kof. < 1			0.78	0.84
	Koeficijent zaduženosti (ukupne obaveze / ukupna imovina)			0.07	0.09
	Koeficijent finansiranja (odnos ukupnih obaveza i vlastitog kapitala); konzervativno stajalište 1:1			0.07	0.10

	Koeficijent pokriva kamate dobit prije poreza i troškova kamate (operativna dobit) /kamate)		41.78	48.34
KOEFICIJENT SOLVENTNOSTI	Koeficijent sloventnosti (ukupna aktiva / ukupne obaveze)		15.13	11.54
POKAZATELJI PROFITABILNOSTI	Neto profitna marža (neto dobit/prihod od prodaje) * 100		25.77%	11.80%
	Bruto profitna marža (bruto dobit/prihod od prodaje) * 100		27.02%	15.19%
	Prinos na aktivu - ROA (neto dobit / Ukupna aktiva)*100		7.58%	3.38%
EBIT	poslovni prihodi-poslovni rashodi (poslovni rezultat)		10,090,924.00	13,504,227.00
EBITDA	poslovni rezultat + amortizacija		12,568,715.00	15,817,167.00

Preduzeće nema problema sa tekućom likvidnošću: jedan EUR kratkoročnih obaveza pokriven je sa 11,62 EUR kratkoročnih likvidnih sredstava (ubrzani ratio likvidnosti).

Zbog visokih nenaplaćenih potraživanja od Montenegro Airlines, obrt potraživanja usporava se iz godinu u godinu. Isključivanjem potraživanja od Montenegro Airlines koja iznose nešto više od 25milona EUR, dobija se realna slika: prosječno vrijeme naplate potraživanja je 29 dana. Pored toga, u obračunu pokazatelja koeficijenata obrta kupaca nije uključeno dodatnih skoro 8 miliona EUR potraživanja od Montenegro Airlines koja se vode kao dugoročan zajam (na osnovu sporazuma o isplati potraživanja u ratama na osnovu izvršnih isprava).

Zaduženost preduzeća je niska, finansijske obaveze iznose manje od 10% ukupne imovine.

Solventnost se odnosi na dugoročnu finansijsku stabilnost koja je prisutna i u prethodnim periodima.

Dugoročna finansijska ravnoteža: stalna sredstva su u potpunosti pokrivena dugoročnim izvorima (i značajan dio obrtnih sredstava pokriven je dugoročnim izvorima).

Preduzeće posluje profitabilno, pokazatelji profitabilnosti značajno bi bili veći da nije bilo ispravke

potraživanja od Montenegro Airlines u iznosu preko 8 miliona EUR.

Finansijski rizici

U finansijskom poslovanju rizik predstavlja stanje u kojem postoji mogućnost negativnog odstupanja od poželjnog ishoda koji očekujemo ili kojem se nadamo.

Finasijski rizici uključuju :

1.tržišni rizik (devizi, kamatni rizik)

2.kreditni rizik i

3.rizik likvidnosti

Ne postoje formalne procedure upravljanja rizikom - finansijski rizici se sagledavaju na vremenskoj osnovi i prevashodno se izbjegavaju smanjenjem izloženosti društva ovim rizicima. Poseban je fokus na kreditnom riziku i riziku likvidnosti.

Društvo ne koristi derivatne finansijske instrumente kako bi se aktivnije štitilo od finansijskih rizika.

Tržišni rizik

Tržišni rizik je rizik da će promjena tržišnih cijena robe tj .dobara koje preužeće nabavlja, promjena kursa stranih valuta i promjena kamatnih stopa uticati na prihod i rezultat poslovanja Društva.

- Valutni rizik (devizni rizik)

U svom poslovanju Društvo nije izloženo valutnom riziku. Zvanična valuta Crne Gore je euro. Priliv novca koji se pojavljuje na deviznim računima odnosno računima koji imaju uplate i isplate prema inostranstvu vrše se u zvaničnoj valuti, a u istoj valuti prikazna je cjelokupna imovina i obaveze Društva tako da ne postoji rizik promjene valutnog kursa.

- Rizik od promjene kamatnih stopa

Kamatni rizik predstavlja rizik od promjene kamatnih stopa za sredstva i obaveze kod kojih je kamatna stopa varijabilna.

Društvo gotovinu, gotovinske ekvivalente, depozite i stambene kredite date radnicima svrstava u grupu kamatonosnih finansijskih sredstva. S obzirom da je kamata kod ovih finansijskih sredstava fiksna ne postoji kamatni rizik.

Kratkoročne plasmane čine i potraživanja za stambene kredite od radnika koji dospijevaju za godinu dana i na 31.12.2018. godine iznose 24.243,69 eura. Gotovina i gotovinski ekvivalenti pripadaju kamatonosnim finansijskim sredstvima sa kamatnom stopom "a vista" koja je ugovorena sa bankom i koja zavisi od visine sredstava na tekućim računima .

Dugoročne finansijske plasmane čine stambeni krediti dati radnicima na period od 15 do 20 godina po fiksnoj kamatnoj stopi od 2%. Na dan 31.12.2018. godine potraživanja za stambene kredite iznose 220.199,54 eura.

U dugoročne finansijske plasmane ulazi i potraživanje od Montenegro Airlines na bazi sporazuma o plaćanju u ratama izvršnih isprava.

Kod finansijskih obaveza najveći dio odnosi se na na dugoročne kredite odobrene od strane Evropske banke za obnovu i razvoj (EBRD) i Evropske investicione banke (EIB).

Kamatna stopa na kredit odobren od strane EBRD-a je varijabilna i određuje se na dan dospelja plaćanja anuiteta. Društvo procjenjuje da ni ovde ne postoji rizik od promjene kamatne stope, s obzirom je ugovor sa EBRD završen u 2018.godini.Društvo je zadnji anijutet prema EBRD isplatilo 15.11.2018 godine čime je kredit u potpunosti otplaćen.

Kamatna stopa na kredit odobren od EIB-a je fiksna kamatna stopa za prve tri tranše dok je za četvrtu tranšu varijabilna kamatna stopa. Ni kod EIB kredita nema kamatnog rizika jer za četvrtu tranšu kamata na godišnjem nivou je realtivno niska (u 2018.godini iznosila 1.054,48 eura).

Kreditni rizik

Kreditni rizik predstavlja rizik da dužnici neće biti u mogućnosti da svoja dugovanja izmire u potpunosti i na vrijeme što bi za rezultat imalo finansijski gubitak za Društvo pa je ova vrsta rizika ujedno i najveća i najznačajnija za Društvo .

Društvo vrši usaglašavanje svojih potraživanja i obaveza jednom godišnje na dan 31.12. predmetne godine ili više puta u toku godine za određene komitente, ukoliko se za to ukaže potreba

STRUKUTRA POTRAŽIVANJA OD KUPACA	31.12.2018. god/EUR	UČEŠĆE (%)	31.12.2017. god/EUR	UČEŠĆE (%)
MONTENEGRO AIRLINES	20.197.928,00	85,96	16.990.030,00	85,18
REGAL IMPEX	103.618,00	0,44	150.104,00	0,75
VODA U KRŠU	38.210,00	0,16	50.784,00	0,25
COFFE CAKE	57.759,00	0,25	42.797,00	0,21
FLY MONTENEGRO	382.074,00	1,67	37.845,00	0,19
ALMECO	14.061,00	0,06	16.503,00	0,08
OSTALI DOMAĆI KUPCI	399.766,00	1,71	391.212,00	1,96
UKUPNO DOMAĆI KUPCI	21.193.416,00	-	17.679.275,00	-
WIZZ AIR	82.394,00	0,35	317.323,00	1,59
RYANAIR LIMITED	221.931,00	0,95	203.025,00	1,02
AIR SERBIA	182.002,00	0,77	179.441,00	0,90
ALITALIA	214.558,00	0,92	137.401,00	0,69
ADRIA AIRWAYS	129.486,00	0,55	124.868,00	0,63
TURKISH AIRLINES	109.330,00	0,46	93.083,00	0,47
LLC GLOBUS	73.845,00	0,32	27.167,00	0,14
EASY JET AIRLINE COMPANY	48.051,00	0,21	-	-
AUSTRIAN AIRLINES	32.981,00	0,14	13.132,00	0,07
OSTALI INO KUPCI	14.22838,00	5,08	1.170.860,00	5,87
UKUPNO INO KUPCI	2.302.858,00	-	2.266.300,00	-
UKUPNAO BRUTO POTRAŽIVANJA OD DOMAĆIH I INO KUPACA	23.496.274,00	100,00	19.945.575,00	100,00
UKUPNA ISPRAVKA VRIJEDNOSTI	18.438.415,00		18.454.201,00	
UKUPNA NETO POTRAŽIVANJA	5.057.859,00		1.491.374,00	

Najveća potraživanja Društvo ima od domaće avio kompanije Montenegro Airlines koja čine 85,96% ukupnih potraživanja za 2018. godinu što ukazuje i na najveći kreditni rizik Društva posebno ako se ima u vidu nestabilna likvidnost domaćeg avio prevoznika i po tom osnovu enormna prekoračenja ugovorenog roka plaćanja. U 2018. godini uplate od strane Montenegro Airlines-a iznose 2.175.024,67€. dok je iznos 2.862.324,67 eura otpisan na osnovu ugovora o opsluživanje. Preostali dug za 2018. godinu iznosi 3.216.494,76 eura od čega za iznos od 348.601,00 ne postoji obaveza plaćanja već služi za kompenzaciju za avio karte zaposlenih-povlašćeni prevoz. Preostali iznos od 2.867.893,76 eura se odnosi putnički servis a ova potraživanja pokrivena su mjenicama. Procenat učešća ove kompanije u ukupnim potraživanjima bio bi i veći da nije u ranijem periodu izvršeno preknjižavanje sa konta kupaca na konto dugoročnih kredita (na osnovu sporazuma o plaćanju izvršnih isprava u ratama) s obzirom da je ukupan dug Montenegro airlinesa 27.952.130,29 eura.

Društvo redovno prati realizaciju naplate potraživanja, analizira vrijednost naplate ostvarene u ugovorenom roku, naplate sa prekoračenjem ugovorenog roka, stanje i starosnu strukturu nenaplaćenih potraživanja po kupcima.

Starnosna struktura potraživanja na 31.12. 2018.godini je sledeća:

- Ukupna potraživanja – 23.496.274,00 eura;
- Nedospjela potraživanja - 1.098.833,00 eura;
- Poržavanja sa kašnjenjem do 30.dana – 642.934,00 eura;
- Potraživanja sa kašnjenjem preko 30.dana – 21.754.507,00 eura.

Treba napomenuti da u strukturi potraživanja sa kašnjenjem do 30 dana Montenegro Airlines učestvuje u iznosu od 304.599,00 eura, dok u strukturi potraživanja sa kašnjenjem preko 30 dana učestvuje u iznosu od 19.632.325,00 eura.

Ako se izuzme nacionalni avio prevoznik, Društvo je jedan dio ostalih poraživanja obezbijedilo novčanim depozitima, primljenim avansima i bankarskim garancijama dok se drugi dio potraživanja odnosi na ino avio kompanije koje imaju redovne linije i sa kojima Društvo ima dugogodišnju poslovnu saradnju i koje od prvog dana redovno izmiruju svoje obaveze.

Rizik likvidnosti

Rizik likvidnosti predstavlja nemogućnost subjekta u pretvaranju imovine u likvidna sredstva u kratkom vremenu i bez gubitaka, u svrhu podmirenja svojih obaveza.

Pristup Društva upravljanju likvidnošću je osiguranje da će u svakom trenutku biti u dovoljnoj mjeri likvidno, kako bi bilo u mogućnosti ispuniti svoje obaveze na vrijeme i pod normalnim i pod vanrednim okolnostima, bez uzrokovanja neprihvatljivih gubitaka ili rizikovanja nanošenja štete reputaciji Društva.

Kontinuiranim praćenjem stvarnog novčnog toka, Društvo održava novčane rezerve a takođe održava adekvatan odnos dospjeća finansijskih sredstva i obaveza.

Društvo izmiruje redovno svoje operativne troškove uključujući i finasijske obaveze po osnovu kredita odobrenih od Evropske Banke za rekonstrukciju i razvoj i Evropske investicione banke iz vlastitih novčanih sredstava.

S obzirom na visok nivo gotovine i gotovinskih ekvivalenata kao i oročenih depozita Društvo nije izloženo riziku likvidnosti.

Aksijski kapital društva

Jedini osnivač i vlasnik Akcionarskog društva za uslužne djelatnosti u vazdušnom saobraćaju "Aerodromi Crne Gore" je Vlada Crne Gore, koja je u Društvo unijela aksijski kapital u iznosu od 101.500.000,00 eura.

Aksijski kapital čini 10.150.000 običnih akcija nominalne vrijednosti 10 eura, što čini 100% vrijednosti kapitala Društva.

Osnivačka emisija akcija je evidentirana u Centralnoj depozitarnoj agenciji (Simbol trgovine: AERO).

8. PLAN JAVNIH NABAVKI I NJEGOVA REALIZACIJA

U skladu sa članom 118 stav 1 Zakona o javnim nabavkama Crne Gore ("Službeni list Crne Gore", br. 042/17 od 30.06.2017) Služba za javne nabavke Društva je sačinila Izvještaj o sprovedenim nabavkama i zaključenim ugovorima o javnim nabavkama, koji je usvojen na sjednici Odbora direktora 19.02.2019. godine.

U skladu sa tretiranom zakonskom obavezom, Služba za javne nabavke je sačinila predmetni Izvještaj, u svemu poštujući sadržaj forme obrasca koje propisuje zakonodavac, odnosno resorno Ministarstvo finansija Crne Gore, i isti se, u zavisnosti od vrste postupka, sastoji od obrazaca A, B i C.

Ukupna finansijska vrijednost svih realizovanih postupaka nabavki u prethodnoj godini, a koji su bliže tretirani predmetnim obrascima iznosila je **2.363.412,98 eura** (slovima: dvamiliona-tristašezdesettri hiljade četrstodvanaest eura i 98/100), od čega je putem otvorenog postupka javne nabavke realizovano 1.479.827,80 (slovima: jedanmilijon-četrstosedamdesetdevet eura i 80/100), putem nabavki male vrijednosti realizovano 828.982,80 € (slovima: osamstodvadesetosamhiljada-devestoosamdestdva eura i 80/100), i putem hitnih nabavki 54.602,38 € (slovima: pedesetčetiri hiljade-šestodva eura i 38/100).

Tretirana finansijska sredstva, realizovanih postupka, skoncentrisana su na kontinuirano i uredno servisiranje Društva i svih njegovih cjelina, tehničkih i administrativnih, zatim na ulaganja u novu aerodromsku opremu, kao i na održavanje specifičnih aerodromskih sistema.

U skladu sa prethodno navedenim, izdvajaju se nabavke nove kontradiverzione opreme za kontrolu pristupa, koja su uslovljene vrlo strogim međunarodnim propisima i standardima koji tretiraju pitanja bezbjednosti i kontrolu pristupa u prostor aerodroma, kao i Nacionalnim programom bezbjednosti vazdušnog saobraćaja Crne Gore. Tu se prije svega misli na rendgenske uređaje – rendgenski uređaj za aerodrom Podgorica – 63,525.00 eura, oprema za kontrolu tragova eksploziva (ETD) – 96,125,00 eura, uređaj za detekciju metala u obući- 49,912.50 eura, prenosni uređaj za otkrivanje eksploziva ETD- 78.650,00 eura, rezervni dijelovi i održavanje rengena 98.268,94 eura i potrošni materijal za postojeću opremu za kontrolu tragova eksploziva- 48.763,00 eura.

Napominjemo da je navedena oprema neuzaobilazan preduslov rada i funkcionisanja vazdušne luke. Najveći dio predmetne kontradiverzione opreme proizvedena je od eminentne internacionalne firme "Smiths Heimann GmbH" sa sjedištem u Visbadenu - SR Njemačka. Imajući u vidu složenost tehnologije navedene opreme, ista je predmet raspisivanja postupaka javnih nabavki godišnjih održavanja i nabavke rezervnih dijelova. Pored navedenog, u toku prethodne godine realizovana je nabavka umrežavanja postojećih metaldetektorskih vrata – 78.650,00 eura kao i novi trenažer- CBT sistem za obuku, trening i testiranje u iznosu 33.746,90 eura.

Bitno je istaći da značajan broj postupaka javne nabavke putem otvorenog postupka nije realizovan iz razloga što su, u postupku ocjene ispravnosti prispjelih ponuda utvrđene nespravnosti ponuda, od kojih izdvajamo samo neke:

- Putničke stepenice - 850,000.00 €;
- Konsultantske usluge izrade elaborata o uvođenju noćnog letenja na aerodromu "Tivat" - 450,000.00 €;
- Službena uniforma - 150,000.00 €;
- Nadstrešnica - 90,000.00 €;
- Infrastruktura za izmještanje rampi - 80,000.00 € (nije bilo pristiglih ponuda);
- Sredstvo za prevoz opreme i osoblja za održavanje higijene, kontrolora platforme i za prevoz putnika GA - 50,000.00 €;
- SMS - 55,000.00 €;
- Ambulantno vozilo - 52,000.00 €.

Ukupan finansijski iznos ovih nabavki je 1.772.000,00 (slovima: milion sedam stotina sedamdeset dvije hiljade eura).

U konkretnim slučajevima radi se o postupcima koji su formalno pravno okončani odlukama o obustavljanju, iz razloga formalno pravne neispravnosti prispjelih ponuda u odnosu na zakon i tendersku dokumentaciju, a koje su takođe dostupne na portalu Uprave za javne nabavke.

U tretiranim postupcima, isključivo se radi o odgovornosti ponuđača da svoja prava i na pravu zasnovane interese ostvaruju i štite isključivo na pravno dopušten način, odgovornom pripremom ponude u svemu, u skladu sa odredbama zakona i zahtjevima iz dokumentacije, a na koje Naručilac, u skladu sa zakonom ne može da utiče.

U skladu sa članom 38 Zakona o javnim nabavkama („Sl.list CG“ br. 42/11, 57/14, 28/15 i 42/17), AD „Aerodromi Crne Gore“ su 26. februara usvojili i objavili Plan JN za tekuću godinu. Ukupna finansijska vrijednost iznosi 10.200,460.00 Eura, od čega je najviše sredstava predviđeno za robe 7.096.970.00 eura, zatim radove 952,270.00 eura i na kraju na usluge 2.151.220,00 Eura.

9. ADMINISTRATIVNI KAPACITETI I UPRAVLJANJE LJUDSKIM RESURSIMA

Broj zaposlenih i kadrovska struktura

Ukupan broj zaposlenih u Društvu na dan 31.12.2018. godine iznosio je 815 zaposlenih, od toga broja je 685 zaposlenih na neodređeno vrijeme. Broj zaposlenih na određeno vrijeme je 110 i 20 lica angažovanih po osnovu ugovora o obavljanju privremenih i povremenih poslova.

U odnosu na ovaj isti period prethodne godine, konstatuje se povećanje broja zaposlenih i to, rast zaposlenih na neodređeno vrijeme koji iznosi 29 zaposlenih, na određeno vrijeme 40 zaposlenih, te uvođenje privremenih i povremenih poslova po kojem osnovu je 20 angažovanih lica.

U sledećoj tabeli dat je pregled kadrovske strukture zaposlenih na neodređeno:

Organizaciona jedinica	NK	PK	KV	VKV	SSS	VŠS	VSS	Ukupno po organizacionim jedinicama	
Direkcija			7		21	63	4	Direkcija	95
AP PG	7	12	35	9	237	51	12	AP Podgorica	363
AP TIV	3	7	31	19	121	31	15	AP Tivat	227
Ukupno	10	19	73	28	379	145	31	Ukupno	685

U narednoj tabeli data je polna struktura stalno zaposlenih na dan 31. 12. 2017. godine:

Organizaciona jedinica	Muškarci	Žene	Ukupno
Direkcija	33	62	95
Aerodrom PG	242	121	363
Aerodrom TIV	141	86	227
Ukupno:	416	269	685

Razlika u polnoj strukturi zaposlenih u korist muškaraca je uslovljena prirodom poslova koji se pretežno obavljaju na aerodromima (protivpožarno obezbeđenje, poslovi na električnim uređajima i instalacijama, transportu i sl.).

U narednoj tabeli data je starosna struktura stalno zaposlenih na dan 31. 12. 2017. godine:

Organizaciona jedinica	Do 25 godina	Od 26-30 godina	Od 31-40 godina	Od 41-50 godina	Preko 50 godina	Ukupno
Direkcija	0	5	27	23	40	95
Aerodrom PG	15	60	104	89	95	363
Aerodrom TIV	2	16	72	57	80	227
Ukupno	17	81	203	169	215	685

Centar za obuku i stručno usavršavanje

Aerodromi Crne Gore AD - Centar za obuku (u daljem tekstu CO), kao organizaciona jedinica Aerodroma Crne Gore, se bavi poslovima stručnog osposobljavanja, a koja obavlja u skladu sa:

- Zakonom o vazdušnom saobraćaju (Sl.I. CG br. 30/2012);
- Pravilnikom o stručnom osposobljavanju lica koja obavljaju poslove od značaja za sigurnost vazdušnog saobraćaja na aerodromu (Sl.I. CG br. 20/2014);
- Nacionalnim programom bezbjednosti civilnog vazduhoplovstva CG;
- Operativnim priručnikom CO; i
- Programom obuke iz domena bezbjednosti civilnog vazduhoplovstva.

Operativni priručnik CO i Programom obuke iz domena bezbjednosti civilnog vazduhoplovstva su dokumenta koje izrađuje Centar za obuku, a odobrava Agencija za civilno vazduhoplovstvo CG.

Ova dokumenta sadrže obim djelatnosti, uputstava i procedure za obavljanje djelatnosti stručnog osposobljavanja i deklariše resurse CO, neophodne za obavljanje djelatnosti, koji će biti obezbijeđeni za čitavo vrijeme važenja Ovlašćenja za obavljanje poslova stručnog osposobljavanja.

Agencija za civilno vazduhoplovstvo CG vrši kontinuiran nadzor nad Centrom za obuku, kako u pogledu primjene programa obuke, usklađenosti sa zakonskom regulativom, tako i u pogledu kvaliteta sprovođenja stručnog osposobljavanja.

Od samog osnivanja, Centar za obuku zadovoljava sve neophodne uslove za rad i kontinuirano produžava Ovlašćenje za obavljanje poslova stručnog osposobljavanja.

Programi obuke koje sprovodi Centar za obuku su:

- Stručno osposobljavanje iz domena sigurnosti vazdušnog saobraćaja na aerodromu, u kojem spada:

1. Prihvat i otprema putnika, ručnog i predatog prtljaga .
2. Prihvat i otprema tereta i pošte.
3. Prihvat i otprema vazduhoplova.
4. Održavanje i pregled operativnih površina, objekata, instalacija, uređaja i opreme na aerodromu.
5. Spasilačko vatrogasna zaštita na aerodromu.
6. Snabdijevanje vazduhoplova gorivom i mazivom.
7. Drugi poslovi pružanja usluga zemaljskog opsluživanja i samoopsluživanja.
8. Airside Safety Training (AST).
9. Airside Driver training (ADT).
10. Dangerous Goods Training (DGR).
11. Prihvat i otprema putnika sa invaliditetom i smanjenom pokretljivošću (PRM).

- **Obučavanje iz domena bezbjednosti civilnog vazduhoplovstva**, u kojem spadaju Moduli od 1 do 7 i od 9 do 17.

U 2018. godini, u skladu sa Planom rada Centra za obuku za kalendarsku 2018. godinu i zahtjevima za organizovanjem vanrednih obuka, realizovane su sledeće obuke:

Realizovane obuke iz domena bezbjednosti civilnog vazduhoplovstva u 2018. godini			
Mjesec	Naziv obuke	Mjesto održavanja	Pristupilo kandidata
Januar	Modul 1	PG	6
Februar	Modul 1	PG	10
	Modul 13	PG	10
	Modul 14	PG	5
	HS1, HS2 i CONV1	TIV	19
	HS1 i HS2, CONV1	PG	17
Mart	Modul 1	PG	142
April	Modul 2	TIV	24
	HS1 i HS2	TIV	18
Maj	Modul 12	PG	22
	Modul 7	PG	5
	Modul 6	PG	42
	Modul 9	PG	41
	Modul 11	PG	6
	Modul 2	PG	16
	Modul 1	TIV	46
	Modul 1	TIV	34
	Modul 2	TIV	3
	Modul 17A	PG i TIV	6
	SUP	PG	9
	VEH	PG	8
Jun	Modul 1	PG	18

	Modul 7	TIV	38
	Modul 12	TIV	38
	Modul 14	TIV	38
	Modul 6	TIV	38
	Modul 9	TIV	37
	Modul 11	TIV	14
	Modul 1	TIV	7
	Modul 1	TIV	46
	Modul 1	TIV	7
	HS1, HS2 i HS3	TIV	16
	CONV 1,2 i 3	TIV	15
	CONV 2 i EDS	PG	2
Jul	Modul 7	TIV	37
	Modul 12	TIV	34
	Modul 14	TIV	36
	Modul 6	TIV	27
	Modul 11	TIV	10
	Modul 9	TIV	28
	Modul 7	TIV	10
	Modul 12	TIV	10
	Modul 14	TIV	10
	Modul 6	TIV	10
	Modul 9	TIV	10
	Modul 11	TIV	11
	Modul 9	TIV	31
Avgust	Modul 11	PG	7
	Modul 6	PG	38
	Modul 9	PG	39

	Modul 7	PG	27
	Modul 12	PG	27
	Modul 1	PG	20
	Modul 1	PG	19
	Modul 1	PG	31
	Modul 1	PG	25
	Modul 1	PG	4
	Modul 1	PG	15
	Modul 1	PG	8
	Modul 1	TIV	15
	Modul 7	TIV	5
	Modul 12	TIV	5
	Modul 6	TIV	10
	Modul 9	TIV	10
Septembar	Modul 2	PG	8
	Modul 7	PG	51
	Modul 14	PG	51
	Modul 11	PG	12
	Modul 1	TIV	2
	SUP	TIV	7
Oktobar	Modul 6	TIV	36
	Modul 9	TIV	36
Novembar	Modul 7	TIV	15
	Modul 14	TIV	20
	Pregled vozila - VEH	PG	5
	CONV 2, 3 i EDS	PG	8
	HS3 i HS4	PG	8
	SUP	PG	2

	Pregled vozila - VEH	TIV	109
Decembar	HS1, HS2 i CONV1	TIV	8

Realizovane obuke za lica koja obavljaju poslove od značaja za sigurnost vazdušnog saobraćaja na aerodromu u 2018. godini			
Mjesec	Naziv obuke	Mjesto održavanja	Pristupilo kandidata
Januar	DGR training – kategorija 6	PG	6
	DGR training – kategorija 8	PG	17
	DGR training – kategorija 9	PG	21
	DGR training – kategorija 12	PG	25
	DGR training – kategorija 7	TIV	2
	DGR training – kategorija 8	TIV	16
	DGR training – kategorija 9	TIV	2
	DGR training – kategorija 12	TIV	11
	Poslovi PO putnika, ručnog i predatog prtljaga	PG	21
Februar	PRM Training	PG	73
	Drugi poslovi pružanja usluga zemaljskog opsluživanja	PG	2
Mart	Airside Safety Training	PG	3
	Airside Driver Training	PG	12
	Vještine komunikacije sa strankama	PG	29
	Vještine komunikacije sa strankama	PG	30
	Rukovanje sredstvima za opsluživanje vazduhoplova	PG	20
	Drugi poslovi pružanja usluga zemaljskog opsluživanja	PG	3
April	Vještine komunikacije sa strankama	PG	29
	Vještine komunikacije sa strankama	PG	42
	Vještine komunikacije sa strankama	PG	26
	Airside Safety Training	PG	43
	Airside Driver Training	PG	9

	Pomoćni spasilac	PG	42
	Vještine komunikacije sa stankama	PG	30
	Vještine komunikacije sa stankama	PG	30
	Poslovi PO putnika, ručnog i predatog prtljaga	PG	11
	PRM Training	PG	6
	Vještine komunikacije sa strankama	PG	30
Maj	Airside Safety Training	PG	8
	Airside Safety Training	TIV	43
	Airside Safety Training	TIV	35
	Pomoćni spasilac	TIV	26
	Drugi poslovi pružanja usluga zemaljskog opsluživanja	TIV	2
	Pomoćni spasilac	PG	25
Jun	DGR training – kategorija 8	PG	2
	DGR training – kategorija 9	PG	5
	DGR training – kategorija 12	PG	2
	Airside Safety Training	TIV	35
	Airside Safety Training	TIV	37
	Airside Driver Training	TIV	36
	Airside Safety Training	TIV	28
	Airside Safety Training	TIV	62
	Airside Driver Training	TIV	32
	DGR training – kategorija 8	TIV	63
	DGR training – kategorija 9	TIV	43
	DGR training – kategorija 12	TIV	2
	Drugi poslovi zemaljskog opsluživanja	PG	3
	Čišćenje vazduhoplova	TIV	24
	Utovar/ istovar prtljaga, tereta i pošte	TIV	56
	Rukovanje sredstvima za opsluživanje vazduhoplova	TIV	13

Jul	Airside Safety Training	PG	6
	Airside Driver Training	PG	8
	DGR training – kategorija 9	PG	37
	DGR training – kategorija 8	PG	27
	DGR training – kategorija 12	PG	11
	Airside Safety Training	PG	91
	Prva pomoć	TIV	7
	Airside Safety Training	TIV	15
	PO putnika, ručnog i predatog prtljaga Registracija, kontrola i vođenje putnika	PG	39
	Utovar/ istovar prtljaga, tereta i pošte	PG	27
	Čišćenje vazduhoplova	PG	8
	Registracija, kontrola i vođenje putnika	TIV	51
	Prva pomoć	TIV	7
Avgust	Airside Safety Training	PG	43
	Airside Safety Training	PG	18
	Airside Driver Training	PG	9
Novembar	DGR training – kategorija 7	TIV	4
	DGR training – kategorija 9	TIV	36
	DGR training – kategorija 10	TIV	4
	DGR training – kategorija 12	TIV	8
Decembar	PRM Training	PG	38

U 2018. godini u Centru za obuku organizovane su ukupno 151 obuke, i izdato ukupno 3.478 Potvrda o stručnoj osposobljenosti, koje se odnose na sigurnost odvijanja vazdušnog saobraćaja i Potvrda o završenoj obuci iz domena bezbjednosti civilnog vazduhoplovstva. Nakon svake obuke organizovana je provjera znanja – testiranje kandidata, i sva dokumentacija se čuva u dosijeima koji su uredno evidentirani u Centru za obuku, gdje je do pisanja ovog izvještaja otvoreno 2.222 personalnih dosijea.

Za potrebe obučavanja zaposlenih (ugovori o djelu sa predavačima) utrošeno je 65.386 eura, dok je Društvo po osnovu obuka trećih lica prihodovalo 20.617,00 eura.

10. SIGURNOST I BEZBIJEDNOST

Sigurnost

Aerodromi Crne Gore AD su, u skladu sa članom 40 Zakona o vazdušnom saobraćaju („Sl. list CG“, br. 30/12 30/17) i odredbama Pravilnika o bližim uslovima za izdavanje sertifikata operatoru aerodroma („Sl. list CG“, br. 12/14), Agenciji za civilno vazduhoplovstvo podnijeli Zahtjev za izdavanje sertifikata operatoru aerodroma za aerodrome Podgorica i Tivat.

Inspektori Agencije za civilno vazduhoplovstvo su obavili sve neophodne preglede i dostavili aerodromskom preduzeću izvještaj i za Aerodrom Podgorica i Aerodrom Tivat, u kojem su precizirani nedostaci i preporuke za koje treba preduzeti korektivne aktivnosti.

Aktivnosti iz domena sigurnosti realizovane u 2018.godini na crnogorskim aerodromima:

- Održano 5 redovnih sastanaka Lokalnog odbora za upravljanje sigurnošću na Aerodromu Podgorica;
- Održana 4 redovna sastanaka Lokalnog odbora za upravljanje sigurnošću na Aerodromu Tivat;
- Održano 6 redovnih i 1 vanredni sastanak Tima za sigurnost Aerodroma Tivat;
- Održan prvi sastanak tijela Odbor za upravljanje sigurnošću Aerodroma Crne Gore;
- Predstavnici ACG pohađali IATA obuku SMS for Airlines u Podgorici u periodu od 05.02. do 09.02.2018. godine;
- Predstavnici ACG prisustvovali Dvanaestom savjetovanju o koliziji ptica i zrakoplova u Poreču, u periodu od 11.04. do 13.04.2018. godine;
- Pohađana dvodnevna obuka ACI - Istraživanje nezgoda i nesreća , od strane 4 predstavnika Aerodroma Crne Gore u Beogradu, u periodu od 10.04. do 12.04.2018. godine;
- Predstavnici ACG učestvovali na Seminaru organizovanom od strane ACV iz oblasti Kulture povjerenja i pravičnosti , 24.04.2018. godine;
- Predstavnici ACG prisustvovali seminaru o sigurnosti u vazdušnom saobraćaju održanom od strane ACV, 31.05.2018. godine;
- Predstavnici ACG učestvovali u radionici organizovanoj od strane ACV iz oblasti Izvještavanja o događajima od značaja za sigurnost, 8.06.2018. godine;
- Pokrenuta inicijativa za izradu glavnog projekta sanacije kolovoznog zastora na Aerodromu Tivat 01.06.2018. godine;
- Predane na odobrenje ACV Procjene rizika od divljih životinja za aerodrome Tivat i Podgorica, 01.07.2018. godine;
- Predati na odobrenje ACV Programi upravljanja rizicima od uticaja divljih životinja za aerodrome Tivat i Podgorica, 01.08.2018. godine;

- Nabavljena oprema za hvatanje divljih životinja na aerodromu (kavezi za lisice, mačke, zečeve) Ekos(april) i Roland (novembar);
- Formirani Timovi za praćenje ptica i drugih životinja na aerodromima;
- Pohadjana trodnevna konferencija World Birdstrike Asociation u Varšavi 19.11.-21.11.2018 od strane 3 predstavnika ACG;
- Pohadjan i uspješno završen dvodnevni kurs Wildlife Hazard Management (JAA TO) u Varšavi 22 i 23.11.2018. godine od strane 3 predstavnika ACG;
- Nabavljena 2 lasera za rastjerivanje ptica na aerodromima, decembar 2018.godine;
- Održana online obuka za upotrebu i održavanje nabavljenih lasera za rastjerivanje ptica od strane proizvođača (Volacom), 14.12.2018.godine.

Bezbijednost

Iz dommena bezbijednosti, u 2018. godini pažnja je bila usmjerena na redovne aktivnosti koje se tiču ove oblasti. U prethodnim poglavljima detaljno su opisani poslovi koji se odnose na nabavku nove KD opreme, kao i obuka zaposlenih koje su izvršene.

U skladu sa odredbama Zakona o vazdušnom saobraćaju („Sl. list CG“, br. 30/12 30/17) i Nacionalnog programa bezbijednosti civilnog vazduhoplovstva, u punom kapacitetu funkcionišu lokalni odbori za bezbijednost na aerodromima Podgorica i Tivat. Kada je u pitanju Aerodrom Podgorica, u 2018. godini održano je 11 sastanaka lokalnog odbora za bezbijednost, dok je za Aerodrom Tivat održano 13 sastanaka (12 redovnih i jedan vanredni koji se odnosio na održavanje bezbjedonosne vježbe).

O istima se uredno vode zapisnici, koji su na zahtjev dostupni kako Agenciji za civilno vazduhoplovstvo tako i drugim organima zaduženim za pitanje bezbijednosti, u cilju održavanja optimalnog nivoa bezbijednosti na crnogorskim aerodromima i u sistemu civilnog vazduhoplovstva uopšte.

U organizaciji Agencije za civilno vazduhoplovstvo, 05. aprila 2018. godine, na Aerodromu Podgorica organizovana je pokazna vježba „Otmica vazduhoplova“.

11. PLANIRANI BUDUĆI RAZVOJ

Aerodromi Crne Gore su u prethodnom periodu imali intenzivne aktivnosti, i po pitanju razvoja novih tržišta i dolaska novih avio kompanija, i po pitanju infrastrukturnog razvoja.

Vjerovatno najznačajnija novina u odnosu na prethodni period je dolazak njemačke avio kompanije Lufthansa, jednog od najvećih avio prevoznika na svijetu.

Nakon dugotrajnih pregovorima sa njihovim predstavnicima, dogovoreno je otvaranje dvije linije iz Tivta, prema Minhenu i Frankfurtu, i popunjenost kabine na ovim letovima je već preko 90%.

Pored Lufthanse, sve avio kompanije koje već lete na crnogorskim aerodromima, ili su letjele tokom prethodne ljetnje IATA sezone su potvrdile saobraćanje u istom ili većem obimu.

Poseban segment u pogledu saobraćaja je prisustvo low cost kompanije na aerodromima Crnoj Gori. I dalje imamo prisustvo tri najveća evropska avio prevoznika koji posluju po navedenom modelu – Ryanair, Wizzair i EasyJet, i jedini smo aerodromi u regionu koji se mogu pohvaliti činjenicom da su baš sve tri navedene avio kompanije našle svoj interes da saobraćaju ka nama.

Mreža novih destinacija se širi, a posebno ističemo Bolonju i Barselonu, prema kojima će saobraćati Ryanair. Dakle, po prvi put će Crna Gora imati vezu sa Španijom, i to jednom nedjeljno u toku ljetnje sezone, a nakon toga dva puta nedjeljno tokom cijele godine. Sa otvaranjem navedenih linija, očekivani porast putnika kompanije Ryanair na crnogorskim aerodromima je cca 40%.

Ka Aerodromu Podgorica će ove godine otpočeti sa obavljanjem redovnog avio saobraćaja još jedna low cost kompanija-Laudamotion, na liniji Štuttgart – Podgorica, 2 puta sedmično tokom cijele IATA 2019 ljetnje sezone, uz veliko interesovanje da se saradnja nastavi i kasnije, na navedenoj kao i na novim linijama.

Travel Service, avio kompanija koja povezuje Češku sa Crnom Gorom (Prag, Bratislava, Brno, Ostrava i Pardubice), za ljetnju sezonu 2019. najavila je povećanje broja rotacija za cca 24%. Rossiya Airlines, jedna od najznačajnijih avio kompanija iz Rusije sa kojom ostvarujemo saradnju, najavila je povećanje saobraćaja sa destinacija sa kojih je obavljala saobraćaj sa Podgoricom prethodne godine, za blizu 20%.Turkish Airlines je najavio za predstojeću sezonu dva leta dnevno svim danima u sedmici, što predstavlja povećanje od cca 8% u odnosu na prošlu sezonu.

Povećanje saobraćaja očekujemo i od strane niskobudžetne avio kompanije Wizzair. Navedena avio kompanija je najavila mogućnost povećanje broja

frekvencija na destinacijama sa kojih već saobraća (Varšava, Katowice i Memingen), kao i eventualno otvaranje nove linije (London – Luton), ukoliko bude produžen ugovor koji ističe u avgustu ove godine.

Osim Lufthansa-e, nove avio kompanije koje su već potvrdile letove ka tivatском aerodromu su GetJet, LOT, Wideroe i Bulgarian Air Charter. Osim Frankfurta, nove destinacije sa kojima će biti povezan Aerodrom Tivat biće Trondhjem (SAS) i Hanover (Montenegro Airlines).

Da bi odgovorili permanentno rastućim zahtjevima, Aerodromi Crne Gore AD aktivno rade na povećanju prostornih kapaciteta, na nabavci opreme koja je preduslov za kvalitetno pružanje usluga našim klijentima i na redovnoj i savremenoj obuci i licenciranju zaposlenih.

Na aerodromu Tivat sagrađen je putnički Terminal 2, uz stručnu i tehničku podršku Kancelarije Programa UN za razvoj (UNDP).

Površina Terminala 2 Aerodroma Tivat je 1300 m², i kompletno je namijenjen putnicima u odlasku. Gradnja je počela 17. avgusta i završena je nakon 4 mjeseca, uz poštovanje najstrožih međunarodnih i domaćih standarda. U sklopu Terminala 2 nalaze se: nova sortirnica prtljaga sa najsavremenijom opremom za kontrolu prtljaga, hol za čekiranje putnika sa šest ček in šaltera, dvije trake KD kontrole, prostorije namijenjene avio kompanijama i subjektima na aerodromu (carina i policija), i odlazeći gejt sa šest izlaza.

U toku su završne formalnosti oko puštanja objekta u rad, i njegovo stavljanje u funkciju se očekuje u najkraćem roku.

Na Aerodromu Podgorica izgrađiće se i opremiti tri objekta (od čega su dva aneksa na postojeći putnički terminal a jedan predstavlja aneks na administrativnu zgradu.

Dva objekta sa južne i sjeverne strane su planirani kao čekaonice za odlazeće/dolazeće putnike, uz obezbjeđenje dodatnog prostora za sprovođenje pasoške i carinske kontrole u dolascima/odlascima.

Izgradnjom objekta sa sjeverne strane dobiće se dodatnih 226 m², odnosno prostor za smještaj novih 150-200 odlazećih putnika.

Objekat sa južne strane je zamišljen kao objekat polivalentne namjene, koji će se u zavisnosti od potreba saobraćaja koristiti kompletno kao prostor za dolazeće ili odlazeće putnike, ili kao objekat za obje grupe putnika. Izgradnjom ovog objekta Aerodrom Podgorica će dobiti dodatni prostor od 450 m², što će stvoriti pretpostavke za opsluživanje novih 300-400 putnika.

Sa ovim objektom stvoriće se i mogućnost za otvaranje još jedne linije za bezbjedonosnu kontrolu putnika, čime će se rasteretiti prepoznata uska grla na postojećem prolazu za kontrolu odlazećih putnika.

Treći privremeni objekat će imati namjenu čekaonice za odlazeće putnike, a postojeći kapaciteti gejta za VIP i generalnu avijaciju će biti iskorišćeni za registraciju putnika i prtljaga u vidu dva dodatna check-in šaltera i dodatne linije bezbjedonosne kontrole, koja se nalazi na ovom gejtu. Planirani kapacitet ovog objekta je 340 m², što otvara mogućnost za opsluživanje dodatnih 220 odlazećih putnika.

Vezano za izgradnju navedenih objekata, u najkraćem roku će biti raspisani tender za projektovanje u skladu sa UTU dobijenim od Ministarstva održivog razvoja i turizma (izdatih na osnovu lokalne studije lokacije koja je usvojena u septembru prethodne godine).

Pored navedenih infrastrukturnih projekata, Aerodromi Crne Gore AD su pristupili iznalaženju rješenja za povećanje broja check in šaltera u holu terminalne zgrade. S tim u vezi, u toku je izrada projekta, koji predviđa povećanje check in šaltera u dvije faze: u prvoj fazi ugradnja dva nova check in šaltera na postojeći sistem i u drugoj četiri. Dakle, nakon završetka projekta Aerodrom Podgorica će raspolagati sa 14 check in šaltera, što u odnosu na trenutnih 8 predstavlja povećanje kapaciteta za registraciju putnika za 75%.

Vrijednost plana javnih nabavki Društva za 2019. godinu je 10.200.460,00 eura, i isti predviđa, između ostalog, izradu projektne dokumentacije za rekonstrukciju manevarskih površina i platforme za oba aerodroma, izrade elaborata o uvođenju noćnog letenja na aerodromu Tivat, nabavku vozilo za odleđivanje i zaštitu vazduhoplova kao i tečnosti za ovu namjenu, ambulantno vozilo i ambulift (za ukrcavanje putnika sa smanjenom pokretljivošću), stepenice za ukrcaj putnika itd.

12. REZIME

Uspješnom poslovnom politikom Aerodroma Crne Gore AD i u toku 2018. godine, obezbijeđena je:

- kontinuirana investiciona aktivnost, finansirana iz sopstvenih sredstava;
- redovno izmirivanje prispjelih obaveza prema dobavljačima i državnom budžetu;
- redovna isplata ličnih primanja zaposlenim i doprinosa i poreza po osnovu istih;
- redovna otplata anuiteta po kreditu EBRD-u, kao i otplata kamate EIB-u;
- redovno održavanje objekata i aerodromske opreme;
- stalna likvidnost preduzeća;
- otpočet nov ciklus investicija.

Rezultati koji svjedoče o tome:

- Ostvareni profit prije oporezivanja u 2018. godini iznosi 10,045,190 €, i za 95 % je veći u poređenju sa prethodnom godinom;
- Promet putnika na Aerodromima Crne Gore u 2018. godini porastao za 12%, a promet vazduhoplova za 7% u odnosu na 2017. godinu;
- U apsolutnom iznosu na crnogorskim aerodromima, toku 2018. godine, opsluženo je 2.454.524 putnika i 14.775 vazduhoplova, što predstavlja rekord u oba segmenta od preuzimanja aerodroma na upravljanje 2003. godine;
- U 2018. godini je nastavljen problem naplate od kompanije Montenegro Airlines, na način što nisu plaćali usluge zemaljskog opsluživanja i nisu prenosili sredstva od putničkog servisa, koji je kroz putnu kartu Montenegro Airlinesa naplaćen od putnika, a prihod je aerodromskog preduzeća;
- Unaprijeđena je saradnja sa avio kompanijama, otvorene su i nove avio linije, a uspostavljena je saradnja i sa avio kompanijama koje do sada nisu saobraćale na našim aerodromima;
- U okviru školskog centra Aerodromi Crne Gore AD organizovane su 151 obuke i izdato 3.478 Potvrda o stručnoj osposobljenosti;
- Otpočet novi ciklus investicija, koji će dati novi kvalitet u poslovanju.

IZVRŠNI DIREKTOR

Danilo Orlandić

Na osnovu člana 18 stav 1 tačka 7 Statuta Akcionarskog društva za uslužne djelatnosti u vazdušnom saobraćaju "Aerodromi Crne Gore" ("Službeni list RCG", broj 39/13 I "Službeni list CG" broj 51/17). Vlada Crne Gore na sjednici od __.____.2019. godine donijela je

ODLUKU
o raspodjeli dobiti "Aerodromi Crne Gore" AD za 2018. godinu

1. Zadužuje se „Aerodromi Crne Gore” AD Podgorica, da dobit u iznosu od 9.581.550 eura raspodjeli kako slijedi: 70% u iznosu od 6.707.085 transferiše u Budžet Crne Gore.
2. Ostatak dobiti 25% u iznosu od 2.395.387,50 eura transferiše se u neraspoređenu dobit akcionarskom društvu „Aerodromi Crne Gore“ Podgorica i 5% u iznosu od 479.077,50 eura, raspoređuje se za podršku sportskim, obrazovnim, kulturnim, naučni-istraživačkim, humanitarnim i drugim potrebama tokom 2019 godine, po Odluci odbora direktora „Aerodromi Crne Gore“ AD Podgorica, u skladu sa pristiglim zahtjevima i shodno prioritetima.
3. Ova odluka stupa na snagu danom donošenja.

Broj:
Podgorica, __.____. 2019. godine

Vlada Crne Gore

Predsjednik
Duško Marković